

Bősze Péter

Válogatás az alsó húgyutak betegségeinek, működészavarainak görög–latin és angol elnevezéseiből

KÖZREMŰKÖDŐK Banyó Tamás, Berényi Mihály, Hamvas Antal, Pajor László, Simon Zsolt

Az orvosi irodalomban a vizeleési zavarok és azok kórismézésének a vonatkozásban is számos, egymást átfedő – sokszor nehezen értelmezhető – meghatározással, kifejezéssel találkozunk. Ezek között az International Continence Society (ICS) által készített osztályozás igyekszik rendet teremteni. Az alábbi kifejezések, elnevezések alapvetően az ICS legutóbbi fogalomtárából származnak. Közreműködőink nyelvhásznlati véleményét idézetszerűen adjuk közre.

ANATÓMIAI KÉPLETEK

PÉLDA

Musculus detrusor urinae
vizeletürítő izom vagy hólyagizom

A *detrusor* szó jelentése 'kilökő, kihajtó' (Brencsán 2002); *detrusio*, *-onis* 'lelökődés' (Donáth 2004). A *musculus detrusor urinae*-t Donáth *hólyagfali kiürítő izom*, Brencsán *a hólyag kiürítésében közreműködő izom* néven fordítja. A Nőgyógyászati Onkológia című folyóiratban a *vizeletürítő izom* elnevezést használtam. Ezek közül a *vizeletkiürítő izom* kifejezés a legegyszerűbb, legrövidebb. Ennek ellenére – mint lejjebb látható – az összetett fogalmakban még ez is hosszú. A *detrusor* három szótag, a *vizeletürítő izom* pedig nyolc. Mindhárom magyar elnevezés tulajdonképpen tükörfordítás. Tekintettel arra, hogy a hólyagfal gyakorlatilag egyetlen szövvényes izomból épül fel – a hólyagban más izom nincs –, és a hólyagműködésért (összehúzóadásért, tágulásért) ez az izom a felelős, egyszerűen *hólyagizomnak* is mondhatjuk. Így már egy négy szótagú szót kapunk.

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: Véleményem szerint az anatómiai szituációt és a működés leírását tekintve a *musculus detrusor vesicae* *hólyagfali izomzat* néven lehetne jelölni. A *detrusor* izomzat ugyanis nem egyedüli izomeleme a hólyagnak, mivel a *m. interuretricus* és a *m. trigonalis*

is részt vesznek annak felépítésében. A működés vonatkozásában elmondható, hogy a *detrusor* izomzatnak nemcsak a hólyagtartalom maradék nélküli kiürítése a feladata, hanem aktív relaxációja révén a tárolásért (nagy volumen befogadása kis nyomásemelkedés mellett) is felelős izomstruktúra.

Berényi Mihály: *Húgyhólyagizom*.

Hamvas Antal: *Hólyagizom*.

Pajor László: A legegyszerűbb és egyértelmű magyar megfelelője a *hólyagizom*; ez közismert, sokan használják.

Simon Zsolt: *Vizeletürítő izom* vagy *hólyagizom* (utóbbi jobb, a hólyagizom nem csak ürít).

PÉLDA

Musculus sphincter urethrae
húgycsőzáróizom

A *sphincter*, *-eris* görög szó 'záróizom' jelentésű (Donáth 2004), a *musculus sphincter* 'gyűrűizom; záróizom'. A *musculus sphincter urethrae* megjelölést Brencsán *a húgycső akaratlagos záróizma* névvel fordítja. Egyszerűen *húgycsőzáróizomnak* mondhatjuk. Mivel a húgycső elzárásában ezen az izmon kívül más is részt vesz, így ez az izom önmagában nem azonos a *húgycsőzárórendszerrel*. A *záróizom* megnevezés elviekben jelzős szerkezet (*milyen izom? – záró izom*), a gyakorlatban azonban már önálló fogalommá vált, ezért egybeírjuk (Fábián ez al. 1992). Ennek megfelelően a *húgycsőzáróizom* is egy szóba írható, mert tömörítő birtokos jelzős szerkezet: a húgycsőnek a záróizma, amelyet, ha a ragot és a jelet is elhagyjuk, egy szóba kell írni, mivel 6 szótagnál nem hosszabb. Az irodalomban nem ritkán olvashatjuk *húgycsőzáró izomnak* írva; feltételezett jelzős szerkezet alapján. Ez ugyan értelmezés kérdése is, az egybeírás – ha a *záróizom* szót önálló fogalomnak tartjuk – mégis helyesebb.

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: A *musculus sphincter urethrae* valóban *húgycsőzáróizomként* jelölhető, a probléma azonban az, nem tudjuk melyik záróizomról van szó. A húgycső kifolyási ellenállását két izomzat biztosítja, az egyik a *sima izomrostokból* felépülő, a húgycső állandó, nyugalmi tónusát fenntartó *simaizomsphincter*,

amelyet esetleg *nyugalmi húgycsőzáróizom*ként írhatnánk. A másik izomstruktúra harántcsíkolt izmokból épül fel, amelyet a mai nomenklatúra mint *külső harántcsíkolt sphinctert* említ. Ennek az izomnak a szerepe az, hogy hasi nyomásemelkedéskor vagy vizelet közben, akaratlagos működtetésével, az intraurethralis nyomás hirtelen emelésével képesek vagyunk az akaratlan vizeletvesztés megelőzésére, illetve a vizeletsugár megszakítására. Ezt a működést, véleményem szerint hűen tükrözi a brencsáni *akaratlagos húgycsőzáróizom* megnevezés.

Berényi Mihály: A *húgycsőzáróizom* tetszik. A *húgycsőzárórendszerrel* (ebbe az idegek is beleértendők). Az egybeírás ugyan értelmezés kérdése is – ha a *záróizom* szót önálló fogalomnak tartjuk – mégis helyesebb.

Hamvas Antal: *Húgycsőzáróizom*.

Pajor László: *Húgycsőzáróizom* a megfelelő kifejezés. Az igaz, hogy önmagában ez nem képes a vizeletelfolyást megakadályozni, és csak harántcsíkolt izomrostokból áll, de ha a simaizomrostokból álló részt is hozzávesszük, akkor *záróizomzat*.

FOGALMAK, MEGHATÁROZÁSOK A fogalmakat és meghatározásokat két nagy témakörben tárgyaljuk: a) a vizeletvesztés és az ezzel összefüggő kifejezések, b) a húgycsővel összefüggő kifejezések.

A) A VIZLETVESZTÉSSEL KAPCSOLATOS FOGALMAK ÉS MAGYARÁZATOK

PÉLDA

Incontinencia (inkontinencia) urinae
vizeletvesztés

Az ICS legutóbbi meghatározása szerint az *urinary incontinence* a vizsgálat alatt észrevehető, akaratlan vizeletelfolyás, amely történhet a húgycsővön keresztül vagy más nyíláson át. Az *inkontinencia* szó a Brencsán-féle szótár szerint (2002) 'visszatartási képtelenség'-et, az *incontinentia urinae* 'vizelet-visszatartási képtelenség'-et jelent. Használatosak a *vizeletinkontinencia*, *vizeletvesztés* stb. kifejezések is. Az *incontinentia urinae* (angolul: *urinary incontinence*) fogalmára számos magyar kifejezés található: *vizeletszivárgás*, *akaratlan vizeletürítés*, *vizeletvesztés*, *vizeletcsurgás*, *vizeletcsepegés*, *vizeletelcsepegés*, *vizeletelfolyás*, *vizelettartási képtelenség/elégtelenség*, *vizelet-visszatartási képtelenség/elégtelenség*, *akaratlan vizeletvesztés*, *vizeletvesztés* stb. A pontos fordításra nincs egységes álláspont; véleményem szerint a *vizeletvesztés* talán a legmegfelelőbb. Az *akaratlan* jelzőt nem szükséges a *vizeletvesztés* kifejezés elé tenni, mert akaratlagos vizeletvesztés nem (nagyon) létezik. A *vizeletvesztés* szó egy magában kifejezi a fogalmat. Természetesen a többi kifejezés is teljesen helyénvaló, a közlemények szövegében ezek felcserélve használhatók; a magyar nyelv sokszínűségét mutatják.

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: Egyetértek a *vizeletvesztés* megjelöléssel, tulajdonképpen minden körülményt kifejez.

Berényi Mihály: Az *elfolyás* és *elcsepegés* a vizelet teljes mennyisége közti különbséget jelenti; ezt akarják kifejezni? Mértékbeli eltérést fejezhet ki a *vizeletelcsepegés* és a *vizeletelfolyás*.

Pajor László: Az *inkontinencia* szót nehéz lesz számítani. Úgy látom, hogy használata egyre terjed, és ennek egyszerű a magyarázata. A közvéleményben ez egy szégyellni való betegség, ezért szívesebben alkalmazzák a kevésbé érthető, idegen kifejezést. Persze ettől függetlenül jó lenne egyenértékű magyar megfelelőt találni. Úgy érzem, hogy a *vizeletvesztés* idegen a magyar köznyelv számára. Tekintve, hogy az *inkontinencia* igen ritkán jelent inkontinencia totalist, sokkal inkább inkontinencia partialist, a hétköznapi ember is a gyakorlatban az utóbbival találkozik. Így szimpatikusabb számomra a *vizeletcsepegés*, és kissé idegenül hangzik számomra a *vizeletvesztés*. A *vizeletcsepegés* tartalmazza azt is, hogy ez akaratlanul történik, hiszen vizeletkor a vizelet folyik és nem csepeg, két vizelet között pedig egy csepp sem folyik el.

Simon Zsolt: Jobb a *vizeletcsepegés* kifejezés.

PÉLDA

Stress urinary incontinence
nyomásfokozódásos vizeletvesztés (?)

A *stress urinary incontinence* a hasüregi nyomás fokozódására (pl. mozgás, köhögés, tüsszentés, nevetés, erőlködés stb.) bekövetkező, ép húgycsővön keresztüli akaratlan vizeletürítést jelent, anélkül, hogy előtte vizelet inger jelentkezne. A hazai irodalom a vizeletvesztésnek erre a formájára a *stressz inkontinencia*, *stressz incontinentia*, *stresszinkontinencia*, sőt még a *stressz inkontinentia* kifejezés is előfordul. Az Orvosi helyesírási szótár *stresszinkontinencia* formájában írja.

A *stresszinkontinencia* megjelölésnek elfogadott magyar formája nincs. A *stressz* szó a magyar nyelvhasználatban elterjedt, ezért tükörfordításként használható lenne. Jelentése az értelmező szótár szerint: 'feszültség, hajszolettség, túlterheltség'. Ám a *stressz* eredetű vizelettartási képtelenség szorosabb értelemben nem feszültség, hajszolettség vagy túlterheltség miatt alakul ki, hanem a hasüregi nyomás hirtelen fokozódása miatt, ami például mozgásra – lépés, ugrás stb. – vagy tüsszentésre, nevetésre is bekövetkezhet. Lépés, ugrás, tüsszentés, nevetés semmi szín alatt nem nevezhető *stressznek*. Talán a hasüregi nyomás fokozódására utaló elnevezés pontosabban fejezné ki a történéseket. Egy ilyen megnevezés, mint például a *hasüregi nyomásfokozódásos vizeletvesztés* azonban nehézkes. A *nyomásfokozódásos vizeletvesztés* megjelölés már használhatóbbnak tűnik. Találkozhatunk még a *terheléses inkontinencia* megjelöléssel is, de ez nem terjedt el, jöllehet kifejezőbb, mint a *stresszinkontinencia* elnevezés.

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: A *nyomásfokozódásos vizeletvesztés* elfogadható, támogatom.

Berényi Mihály: Nem tetszik a *nyomásfokozódásos*, jobb a *nyomásfokozódás miatti*, kifejezi, hogy előbb volt a *nyomásfokozódás*.

Hamvas Antal: Szerintem a *terheléses* jelző a legjobb.

Pajor László: Az a baj ezzel a kifejezéssel, hogy az eredeti angol is hibás, így még nehezebb jó magyar megfelelőt találni. Az biztos, hogy nem a stressz váltja ki, hanem leggyakrabban a köhögés. Az egyik lehetőség, hogy megmarad a *stresszinkontinencia* kifejezés, vagy megpróbáljuk elterjeszteni a *köhögéses inkontinencia* vagy a *köhögési vizeletcsepegés* formát.

PÉLDA

Urge incontinence

sürgősségi vizeletvesztés, sürgősségi vizeletürülés

A vizelettartás elégtelenségének ezt a formáját magyarul *sürgősségi vizeletvesztésnek* vagy még kifejezőbben *sürgősségi vizeletürülésnek* nevezhetjük. Ebben a vonatkozásban a *vizeletürülés* megnevezés pontosabban leírja a folyamatot, mert nem akaratlan csorgásról, hanem szabályos vizeleti inger követő akaratlan vizeletürülésről van szó. Természetesen ez is a vizeletvesztés fogalmába tartozik. Használatos és teljesen kifejező a *késztetési vizeletvesztés* kifejezés is, amely inkább a leírandók színesítésére szolgál.

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: A fogalom meghatározására az urológusok gondolkodásában talán jobban elterjedt a *késztetési* vagy *késztetési* jelző. Bonyolultabbá teszi a dolgot, hogy az urge inkontinenciának két formája ismert, amelyek lényegükben különböznek. Az ún. motoros urge inkontinencia a fokozott detrusorműködés miatt létrejött, késztetéssel kísért akaratlan vizeletvesztés, azaz *késztetési vizeletvesztés*. A szenzoros urge inkontinenciánál az alacsonyabb ingerküszöb miatt korai vizeleti inger jelentkezik, és a beteg a késztetés hatására kiüríti a hólyagját, mikor is *késztetési vizeletürülésről* beszélhetünk. Bár ezt a felosztást az ICS nem támogatja a szakirodalomban, mégis széles körben elfogadott.

Hamvas Antal: A *késztetési* forma megfelelőbb.

Pajor László: *Sürgősségi inkontinencia*. Az urológiai köztudatban mindkét kifejező elnevezés elterjedt; a *késztetési vizeletcsepegés* és a *sürgősségi vizeletcsepegés* egyformán jó.

PÉLDA

Detrusor overactivity

rendellenes hólyag-összehúzó

A *detrusor overactivity* a vizeletürítő izom rendellenes, akaratlan összehúzóását jelenti. A hólyagfal szabálytalan, fékezetlen összehúzóásának oka idegrendszeri betegség és/vagy a hólyagfal izomzatának működészavara, nagyon ritkán károsodása lehet. Az esetek egy részében azonban a kórokat nem sikerül tisztázni. Ha a hólyagizom túlműködésének háttérben idegrendszeri elváltozás mutatható ki, *idegi eredetű rendellenes hólyag-összehúzó* (neurogenic detrusor overactivity), ha nem, *ismeretlen eredetű rendellenes hólyag-összehúzó* (idiopathic detrusor overactivity) a javasolt elnevezés. (Ezek a fogalmak a legújabb megnevezések között már nem szerepelnek [Hamvas Antal megjegyzése].) Beszélhetünk továbbá *szakaszos rendellenes hólyagizom-összehúzó* (phasic detrusor overactivity), *végzakai rendellenes*

hólyagizom-összehúzó (terminal detrusor overactivity) – ez utóbbi az izom egyetlen, a feltöltés végén jelentkező összehúzóása, amelynek következtében a vizelet elcsorog, a hólyag rendszerint teljesen kiürül –, valamint *rendellenes hólyagizom-összehúzó* miatti vizeletvesztésről (detrusor overactivity incontinence).

PÉLDÁK

- Neurogenic detrusor overactivity
idegi eredetű rendellenes hólyag-összehúzó
- Idiopathic detrusor overactivity
ismeretlen eredetű rendellenes hólyag-összehúzó
- Phasic detrusor overactivity
szakaszos rendellenes hólyagizom-összehúzó
- Terminal detrusor overactivity
végszakaszi rendellenes hólyagizom-összehúzó
- Detrusor overactivity incontinence
rendellenes hólyagizom-összehúzó miatti vizeletvesztés

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: A jobb érthetőség kedvéért javaslom ennek a résznek az ICS ajánlás szerinti átrendezését a következők szerint. Detrusor overactivity: *rendellenes hólyag-összehúzó* (*hólyagfalizom-túlműködés?*). Urodinamiás vizsgálatkor, a hólyag telődési fázisában, spontán vagy provokációra megjelenő, akaratlan detrusorkontrakciók regisztrálhatók (ICS). A hólyagfal szabálytalan, fékezetlen összehúzóásának oka idegrendszeri betegség és/vagy a hólyagfal izomzatának működészavara, nagyon ritkán károsodása lehet. Az esetek egy részében azonban a kórokat nem sikerül kimutatni. – Phasic detrusor overactivity: *szakaszos rendellenes hólyagizom-összehúzó* (*szakaszos hólyagfalizom-túlműködés?*). – Terminal detrusor overactivity: *végzakai-rendellenes hólyagizom-összehúzó* (*teltségi hólyagfalizom-túlműködés?*). Ez az izom egyetlen, a feltöltés végén jelentkező összehúzóása, amelynek következtében a vizelet elcsorog, a hólyag rendszerint teljesen kiürül. – Detrusor overactivity incontinence: *rendellenes hólyagizom-összehúzó miatti vizeletvesztés* (*hólyagfalizom-túlműködés miatti vizeletvesztés?*). Ha a hólyagizom túlműködésének háttérben idegrendszeri elváltozás mutatható ki, *idegi eredetű rendellenes hólyag-összehúzó* (neurogenic detrusor overactivity), ha nem, *ismeretlen eredetű rendellenes hólyag-összehúzó* (idiopathic detrusor overactivity) a javasolt elnevezés. – Neurogenic detrusor overactivity: *idegi eredetű rendellenes hólyag-összehúzó* (*idegi eredetű hólyagfalizom-túlműködés?*). – Idiopathic detrusor overactivity: *ismeretlen eredetű rendellenes hólyag-összehúzó* (*ismeretlen eredetű hólyagfalizom-túlműködés?*).

Hamvas Antal: *Hólyagtúlműködés*.

Pajor László: A legegyszerűbbnek a *hólyagizom-túlműködés* tartom, és ennek megfelelően *szakaszos*, illetve *végzakai hólyagizom-túlműködés*ről és *hólyagizom-túlműködés miatti vizeletcsepegés*ről lehet szó.

Simon Zsolt: *Hólyagizom-túlműködés*.

PÉLDA

Reflexinkontinencia

idegrendszeri vizeletvesztés

A folyamat háttérben idegrendszeri elváltozás húzódik meg, amely megállapítható, kórismézhető. Az idegrendszeri betegség a hólyag- és a húgycsőműködés zavarát is okozhatja, vizelettartási elégtelenség pedig ennek is, annak is következménye lehet. Előfordul azonban, hogy mindkettő egyidejűleg fennáll. A *reflexinkontinencia* elnevezést a magyar irodalomban is többnyire így használják. Tekintettel azonban arra, hogy idegrendszeri betegség következménye, egyszerűen *idegrendszeri vizeletvesztésnek* nevezhetjük.

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: Mivel a jelenség meghatározott szintű (suprasacralis) idegrendszeri károsodásra jellemző, és a *reflex* szó használata elfogadott a magyar nyelvben, javasolom a *reflexes vizeletvesztés* megjelölést. Megjegyzem még, hogy az ICS legújabb terminológiai ajánlásában nem javasolja a *reflexinkontinencia* használatát.

Berényi Mihály: Maradhatna a *reflex*, hiszen már az értelmező szótárakban is benne van: *reflexes vizeletvesztés*, az *idegrendszeri* nem nyerte el a tetszésemet.

Hamvas Antal: Ez szerintem jó elnevezés, nem kell megváltoztatni.

Pajor László: Nem biztos, hogy itt keresni kell a magyar megfelelőt. A *reflex* szó ugyanis közismert, már Pavlov kutyája óta tudjuk, hogy ez idegi működés, sőt még azt is, hogy idegpályák és központ is kell hozzá. Nem javasolom helyette az *idegrendszeri vizeletvesztés* fogalmat, mert az többet jelent, hiszen itt pontosan a vizeles reflexívének betegségéről van szó és nem általában az idegrendszer betegségéről.

PÉLDA

Overflow incontinence
túlfolyásos vizeletvesztés

A *túlfolyásos vizeletcsorgás* magyar megnevezés teljesen megfelelő, és szemléletesen fejezi ki a történéseket. A hólyagfal gyenge, nem képes összehúzódni, ezért a vizelettelődés szakaszában túlfeszül. A hólyag tágulása azonban véges, és amikor már túltágul, a vizelet elfolyik, mintegy „túlcsoordul” (olykor ezzel a szóval is találkozhatunk az irodalomban). Az ICS fogalomtárában az *overflow incontinence* nem szerepel. A vizeletürítő izom csökkent működéséről csak a vizeletürítés zavarai részben olvashatunk, ahol három meghatározás szerepel.

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: A második mondat kiegészítendő: „A hólyagfal gyenge, nem képes összehúzódni”, vagy húgycsőelzáródás miatt a vizelet a hólyagból nem tud kiürülni, „ezért [...]”.

Pajor László: Az elterjedt magyar megfelelőt, *túlfolyásos vizeletvesztés*, *vizeletcsepegés*, jónak tartom.

PÉLDA

Detrusor underactivity
renyhe hólyagizom

A vizeletürítő izom nem megfelelő mértékű és/vagy idejű összehúzódására utal, amelynek következtében a vizeletürítés elhúzódik és/vagy a hólyag nem ürül ki teljesen.

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: *Renyhe hólyagfalizom* lehetne.

Hamvas Antal: *Hólyagizom-renyheség*.

PÉLDA

Acontractile detrusor
bénult hólyagizom

Bénult hólyagizomról akkor beszélünk, ha a nyomásmérési vizsgálattal a vizeletürítő izom összehúzódása nem mutatható ki.

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: *Bénult hólyagfalizom* lehetne.

Hamvas Antal: *Hólyagizom-bénultság*.

Pajor László: A *renyhe hólyagizom-működés* helyett, talán jobb lenne *gyengült*, vagy *gyenge hólyagizom-működésről* beszélni, a *bénult hólyagizom* viszont találó.

PÉLDA

Post void residual
visszamaradt vizelet, maradványvizelet

A megjelölés közvetlenül a vizeletürítés után mért, hólyagban maradt vizelet mennyiségét jelenti. Mind a három fogalom az *abnormal detrusor activity* (kóros húgyhólyagműködés) cím alatt található.

VÉLEMÉNYEK

Berényi Mihály: *Post void (residual) residuum*.

Hamvas Antal: A *visszamaradó* jelző megfelelőbb.

Pajor László: A *visszamaradt vizelet* helyett a rövidebb és egyszerűbb *maradék vizelet* megjelölését tartom szerencsésebbnek, és ez el is van terjedt az urológiai gyakorlatban.

PÉLDA

Urodynamic stress incontinence
nyomásvizsgálat alatti vizeletvesztés

A hólyag feltöltése alatti vizeletvesztés, amely a hasúri nyomásfokozódásra következik be anélkül, hogy a vizeletürítő izom összehúzódna.

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: *Nyomásfokozódásos vizeletvesztés* lehetne.

Berényi Mihály: *Urodinamiás* vagy *urodinamikai* lehetne a jelző.

B) AZ URETHRÁVAL (HÚGYCSŐ) KAPCSOLATOS FOGALMAK ÉS MAGYARÁZATOK

PÉLDA

Normal urethral closure mechanism
szabályos húgycsőzáró működés

A húgycső zárása akkor megfelelő, ha a húgycsőben a nyomás a hólyagfeltöltés alatt is elegendő ahhoz, hogy a vizelet ne cseppenjen el, még akkor sem, ha a hasúri nyomás fokozódik. A vizeletürítő izom rendellenes összehúzódása miatti vizeletvesztés nem zárja ki a szabályos húgycsőzáró működést.

VÉLEMÉNY

Pajor László: A *normális* szó elterjedt, közismert, ezért megtartható a szó szerinti fordítás: *normális húgycsőzáró mechanizmus*.

PÉLDA

Incompetent urethral closure mechanism
elégtelen / nem megfelelő húgycsőzáró működés

Nem megfelelő a húgycsőzáró működés, ha a húgycsővön keresztül a vizelet elcsorog anélkül, hogy a vizeletürítő izom összehúzódna.

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: *Elégtelen* lehetne a jelző.

Berényi Mihály: A *mechanizmus* már magyar szó, maradjon.

Pajor László: Az előzőhöz hasonlóan: *hibás húgycsőzáró mechanizmus*.

Simon Zsolt: *Nem megfelelő húgycsőzáró működés*.

PÉLDA

Normal urethra function
szabályos húgycsőműködés

A húgycső a vizeletürítés alatt teljesen megnyílik és a vizeletürítés végéig ernyedtt állapotban marad.

VÉLEMÉNY

Pajor László: *Normális húgycsőműködés*.

PÉLDA

Abnormal urethra function
kóros húgycsőműködés

A húgycső megnyílása és/vagy elernyedése a vizeletürítés alatt nem megfelelő a húgycső szerkezeti, anatómiai elváltozásai vagy fokozott izomműködése miatt.

VÉLEMÉNY

Pajor László: *Kóros húgycsőműködés*.

PÉLDA

Unstable urethra, urethral instability
bizonytalan húgycső

Az ICS korábbi meghatározása szerint urethral instabilityról akkor beszéltünk, ha a húgycsőben a nyomás a vizelettárolás

szakaszában, nyugalmi állapotban – tehát nem a hasúri nyomás fokozódására – 15 vízcentimétert meghaladó mértékben változik; a nyomás hirtelen csökken, és a vizelet elfolyik. Vizeleti inger nem keletkezik. A nyomáscsökkenés a húgycsőnyomás mérésével igazolható. Az ICS legutóbbi elnevezései között – a félreértéseket okozó, nem egyértelműen alkalmazható – *urethral instability* elnevezést már nem találjuk, helyette az *urethral relaxation incontinence* kifejezés szerepel, amelynek meghatározása: a húgycső elernyedéséből származó, hasúri nyomásfokozódás és a vizeletürítő izom összehúzódása nélkül bekövetkező, akaratlan vizeletvesztés. Magyarul a *rendellenes húgycsőelernyedés* megjelölés találhatóan leírja a folyamatot. Szó szerinti fordításban *húgycső-bizonytalanságnak* mondhatjuk, de a *bizonytalan húgycső* talán kifejezőbb.

VÉLEMÉNY

Banyó Tamás: Mivel a húgycső egyik legfontosabb funkciója a megfelelő húgycsőzárási nyomás fenntartása, pontosabb lenne ezt az állapotot *bizonytalan zárású húgycsőként* leírni.

PÉLDA

Urethral relaxation incontinence
rendellenes húgycsőelernyedés

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: Itt a rendellenes húgycsőelernyedés miatt vizeletvesztés is bekövetkezik. Javasolom a *húgycső-elernyedési vizeletvesztés* megnevezést.

Berényi Mihály: *Elégtelen húgycsőelernyedés*.

Pajor László: A *bizonytalan húgycső* vagy *húgycső-bizonytalanság* nem adja vissza az angol fogalom lényegét, jobb lenne megtartani a magyar nyelvben részben már elfogadott *instabil* jelzőt, így a fogalom *instabil húgycső* lenne.

PÉLDA

Urethral hypermobility
felsőhúgycső-süllyedés

Az elváltozás a húgycsővet rögzítő szalagok, izmok károsodása miatt jön létre úgy, hogy a húgycső felső részének rögzítő, támasztó rendszere meggyengül, s a húgycső felső része le-süllyed. A húgycső felső részéhez tartozó külső zárszerkezet (sphincter urethrae) azonban anatómiailag ép. A szó szerinti fordítás – *fokozott húgycsőelmozdulás* – nem tűnik szerencsésnek; a *felsőhúgycső-süllyedés* jobban kifejezi a rendellenességet.

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: A probléma csak az, hogy a proximális húgycsőnek normál körülmények között is van egy bizonyos elmozdulása (süllyedése). Kóros körülmények között ez fokozott, ezért megfontolásra ajánlom a *fokozott felsőhúgycső-süllyedés* vagy netalán a *felsőhúgycső-lazaság* megjelölést.

Berényi Mihály: Jó az elnevezés.

Hamvas Antal: Fokozottan mozgékony húgycső.

Pajor László: Az angol kifejezés nem arról szól, hogy a felső húgycső süllyed, hanem hogy a környező rögzítő szalagok hibája miatt jobban mozog, kitér, mint normális körülmények között. Javaslatom: *húgycsőtúlmozgás, esetleg a húgycső kóros túlmozgása.*

Simon Zsolt: Húgycső-túlmozdulás.

PÉLDA

Intrinsic sphincter deficiency
károsodott húgycsőzáróizom

A betegség lényege az, hogy a húgycső zárószerve nem megfelelő, a húgycső a hólyagtelődés szakaszában sem zár teljesen, és a vizelet elcsepeg, elfolyik.

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: A *belsőhúgycsőzáróizom-gyengeség* használata elterjedt, javasolom megtartani.

Hamvas Antal: Valódi záróizom-elégtelenség vagy húgycsőzáróizom-elégtelenség.

Pajor László: A vizelet akkor is elcsepeghet, ha a záróizom jól működik, erre a legjobb példa a stresszinkontinencia. Ha azonban a záróizom belső hibája, saját működési zavara áll fenn, akkor beszélünk intrinsic sphincter deficienciáról. Javaslatom: *a húgycsőzáróizom saját hibája.*

Simon Zsolt: *Belsőhúgycsőzáróizom-elégtelenség.*

PÉLDA

Non-relaxing urethral sphincter obstruction
nem elernyedő húgycsőzáróizom

A vizeletürítés alatt a húgycső szűk marad, mivel a húgycsőzáróizom idegrendszeri elváltozás miatt nem lazul el kielégítően.

C) A VESICA URINARIÁVAL (HÚGYHÓLYAG) KAPCSOLATOS FOGALMAK ÉS MAGYARÁZATOK

PÉLDA

Normal detrusor function
szabályos hólyagműködés

A vizelettelődés szakaszában akkor mondjuk a hólyag működését szabályszerűnek, ha a hólyag megfelelően feltölthető anélkül, hogy benn a nyomás lényegesen vagy egyáltalán változna. A feltöltés alatt a vizeletürítő izom akaratlanul nem húzódik össze.

VÉLEMÉNY

Pajor László: Jobb lenne meghagyni úgy, hogy *normális hólyagizom-működés.*

PÉLDA

Detrusor sphincter dyssynergia
összehangolatlan hólyag-húgycső működés

A vizeletürítő izom vizelet alatti összehúzódásával egyidejűleg a húgycső körüli harántcsíkolt izmok is összehúzódnak. Háttérében idegrendszeri elváltozás nem mutatható ki.

VÉLEMÉNY

Banyó Tamás: Elírás lehet, mivel a detrusor-sphincter-dyssynergia mögött mindig, (suprasacralis) gerincvelői lézió mutatható ki. A megjelöléssel egyetértek.

Pajor László: Nincs szinkronban a hólyagizom-összehúzódás és a húgycsőzáróizom elernyedése. Javaslatom: *eltérő hólyag-húgycső működés.*

PÉLDA

Bladder outlet obstruction
hólyagkimenet-eldugulás

A vizeletkiáramlás útjának beszűkülésére használt általános fogalom. A vizeletürítő izom megfelelően vagy fokozottan összehúzódik, a vizeletkifolyás ennek ellenére lefajtott.

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: *Hólyagkimenet-elzáródás* lehetne.

Berényi Mihály: Az eldugulás teljes elzáródást jelent: occlusio.

Hamvas Antal: *Akadályozott hólyagürülés.*

Pajor László: A legegyszerűbb fogalom, amely a gyakorlatban is használatban van, a *hólyagelzáródás.*

Simon Zsolt: *A dugulás* kifejezés jobb.

PÉLDA

Dysfunctional voiding
szakaszos vizelet

A vizelet lüktetésszerűen – váltakozva szabályosan majd lassabban – ürül, vagy az egyenletes vizeletürülés egyszer-egyszer megszakad, vagyis a vizelet szakaszosan és nem folyamatosan ürül. Oka a húgycső körüli izmok akaratlan, időnkénti összehúzódása.

VÉLEMÉNYEK

Banyó Tamás: Csak annyi megjegyzésem lenne, hogy a dysfunctionális vizelet neurológiailag normál egyéneknek figyelhető meg.

Hamvas Antal: *Szabálytalan hólyagürítés.*

PÉLDA

Provocative manoeuvres
izom-összehúzódást kiváltó mesterkedés

A nyomásvizsgálat alatt, a vizeletürítő izom összehúzódását serkentő módszer, például: gyors feltöltés, lehűtött vagy savas feltöltő folyadék, helyzetváltoztatás stb.

VÉLEMÉNYEK

Berényi Mihály: A meghatározásban (*izom-összehúzódást kiváltó*

mesterkedés) a pejoratív *mesterkedés* helyett jobb a *mesterfogás*, még a magyarrá lett *manőver* helyett is.

Hamvas Antal: *Elősegítő* vagy *serkentő* lehetne a jelző.

Pajor László: Ez a fogalom nem csak az urodinámiában használatos: *provokáló módszer*.

Simon Zsolt: *Provokáció*.

IRODALOM

Brencsán János 2002. *Orvosi Szótár*. Medicina Kiadó, Budapest.

Donáth Tibor 2004. *Lexicon anatomiae*. Semmelweis Egyetem, Budapest.

A leírtak alapján összeállított, általános használatra javasolt nevezéktan

musculus detrusor urinae

musculus sphincter urethrae

detrusor overactivity

- phasic detrusor overactivity
- terminal detrusor overactivity
- neurogenic detrusor overactivity
- idiopathic detrusor overactivity

detrusor underactivity

acontractile detrusor

incontinencia (inkontinencia) urinae

- detrusor overactivity incontinence
- overflow incontinence
- reflexinkontinencia
- stress urinary incontinence
- urge incontinence
- urodynamic stress incontinence
- urethral relaxation incontinence

post void residual

urethra

- normal urethral closure mechanism
- incompetent urethral closure mechanism
- normal urethra function
- abnormal urethra function
- unstable urethra, urethral instability
- urethral hypermobility
- intrinsic sphincter deficiency
- non-relaxing urethral sphincter obstruction
- strictura urethrae

vesica urinaria

- normal detrusor function
- detrusor sphincter dyssynergia
- bladder outlet obstruction

dysfunctional voiding

provocative manoeuvres

hólyagizom

húgycsőzáróizom

hólyagizom-túlműködés

- szakaszos hólyagizom-túlműködés
- végszakaszos hólyagizom-túlműködés
- idegrendszeri hólyagizom-túlműködés
- ismeretlen eredetű hólyagizom-túlműködés

hólyagizom-renyhesség

bénult hólyagizom

vizeletcsepegés

- hólyagizom-túlműködéses vizeletcsepegés
- túlfolyásos vizeletcsepegés
- reflexes vizeletcsepegés
- nyomásfokozódásos vizeletcsepegés*
- készletes vizeletcsepegés
- nyomásvizsgálat alatti vizeletvesztés
- húgycső-elernyedéses vizeletcsepegés

maradékvizelet

húgycső

- ép húgycsőzáró rendszer*
- hibás húgycsőzáró rendszer
- ép húgycsőműködés
- kóros húgycsőműködés
- bizonytalan zárású húgycső
- húgycsőlazulás*
- húgycsőzáróizom-gyengeség
- nem elernyedő húgycsőzáróizom
- húgycsőszűkület

húgyhólyag

- ép hólyagizom-működés
- összehangolatlan hólyag-húgycső működés
- hólyagelzáródás

szakaszos vizelés

izom-összehúzódtást kiváltó módszerek

* Ezek meghatározására egységesnek mondható álláspontot a résztvevők nem alakítottak ki.